

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK
jaarverslag

2004

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

jaarverslag

2004

INHOUDSTAFEL

■ VOORWOORD	3
■ ACTIVITEITENVERSLAG 2004	4
■ BESLISSINGEN 2004	14
■ SAMENSTELLING RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK IN 2004	32

De Raad voor de Journalistiek heeft in 2004 niet stilgezeten. Dit blijkt uit het activiteit-enverslag en ook uit volgend overzicht van de beslissingen.

In maart 2004 werd aan de Raad door de Vlaamse Vereniging van BeroepsJournalisten VJV een vraag voorgelegd in verband met het weergeven van afbeeldingen van een “bekend misdadiger” die in die periode voor het Assisenhof verscheen. Die aanlegenheid had heel wat stof doen opwaaien, en de Raad was zich bewust van het bijzonder delicaat aspect van de zaak. Het werd een voorzichtige beslissing: “Zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheid van de voorzitter van het assisenhof, vindt de Raad voor de Journalistiek dat in deze zaak het recht op informatie primeert op het recht op privacy van beschuldigde Dutroux, en met name diens portretrecht. Dutroux is een beschuldigde die door de aard van de hem toegeschreven misdrijven en door zijn optreden in het verleden een publieke persoon is geworden. Hij is bovendien iemand die tot vandaag het maatschappelijke debat in dit land mee bepaalt. Het is aangewezen dat justitie en media overleggen en vooraf afspraken maken over hoe rechtsverslaggeving in de best mogelijke omstandigheden kan gebeuren. De Raad voor de Journalistiek is bereid om aan een dergelijk overleg deel te nemen.” (*RvdJ 2004-01*).

De Raad verklaart zich duidelijk bereid om met de verantwoordelijken van de gerechtelijke wereld een constructieve dialoog aan te gaan om de incidenten die zich in die sfeer voordoen te vermijden. Het antwoord is nu aan de gerechtelijke wereld.

In twee beslissingen (*RvdJ 2004-02 en 2004-05*) heeft de Raad te verstaan gegeven dat de journalist de regels van hoor en wederhoor moet respecteren. Na (foutieve) publicatie moet aan de benadeelde een wederwoord worden verleend, zelfs als dit formeel niet voldoet aan de voorwaarden van een recht van antwoord, zoals opgelegd door de wet van 23 juni 1961.

In een beslissing van 9 september 2004 (*RvdJ 2004-06*) stelde de Raad zeer resoluut dat beperkingen op de persvrijheid enkel te verantwoorden zijn wanneer fundamentele waarden zoals het respect voor de rechten van de mens in het gedrang komen.

Wat opiniebijdragen betreft, had de Raad tweemaal de gelegenheid te beklemtonen dat de schrijver van een opiniebijdrage een ruime vrijheid heeft om zijn mening te geven en conclusies te trekken uit door hem gepresenteerde feiten (*RvdJ 2004-04 en 2004-07*).

Op 9 december 2004 (*RvdJ 2004-08*) stelde de Raad dat er geen principieel beletsel is tegen het feit dat een journalist ook het ambt van vrijwillig brandweerman uitoefent. Wie de journalistiek combineert met een andere functie, moet wel rekening houden met de wettelijke, reglementaire en beroepsethische beperkingen die hij zichzelf door zijn keuze oplegt. De journalist moet bijgevolg beseffen dat hij daardoor zijn bewegingsvrijheid, en dus ook de ruimte om aan journalistiek te doen, beperkt. Dat slaat niet alleen op de interventies die hij meemaakt, maar ook op alle vertrouwelijke inlichtingen waarvan hij bij de uitoefening van zijn functie kennis krijgt. Een dergelijke beperking geldt vanzelfsprekend niet enkel voor de informatie die de journalist meedeelt aan het publiek, maar ook voor de communicatie met zijn collega's.

De Raad voor de Journalistiek wil met zijn beslissingen bijdragen tot de actualisering van de regels van de beroepsethiek, en aldus het debat stimuleren over verantwoordelijke journalistiek. Dat debat gaat niet alleen journalisten en media aan, maar iedereen die belang hecht aan een vrije en kwaliteitsvolle pers als hoeksteen van onze democratie.

Eric Brewaeys
Voorzitter Raad voor de Journalistiek

Het jaar 2004 was het tweede werkingsjaar van de Raad voor de Journalistiek en van zijn ombudsman. De Vlaamse onafhankelijke instelling voor zelfregulering van de media is geïnstalleerd en met haar activiteiten begonnen op 2 december 2002. Dit is dus het tweede werkingsverslag, en ditmaal kan al eens vergeleken worden met de activiteiten van het jaar voordien. Al blijft een dergelijke vergelijking altijd wat riskant, omdat toevallige omstandigheden de resultaten kunnen beïnvloeden. Toch moeten we, waar mogelijk, conclusies voor de toekomst trekken uit de evolutie van onze werkzaamheden.

De Raad voor de Journalistiek heeft drie kerntaken. Bij zijn oprichting heeft hij een informatieve, een bemiddelende en een beoordelende opdracht meegekregen. In dit jaarverslag wordt eerst een overzicht gegeven van de vragen om informatie die aan de Raad voor de Journalistiek zijn gesteld. Daarna volgen statistische en inhoudelijke gegevens over de klachten, waarbij bemiddeld en in voorkomend geval geoordeeld is. Voorts wordt kort ingegaan op de andere activiteiten en worden bij de werking enkele kanttekeningen gemaakt. In een apart deel van dit jaarverslag wordt ten slotte de volledige tekst opgenomen van de acht uitspraken die de Raad voor de Journalistiek in 2004 heeft gedaan.

1. Vragen aan de Raad voor de Journalistiek

In de loop van 2004 zijn er in totaal 114 vragen om 'informatie over de algemene beroepsethiek' binnengelopen bij de Raad voor de Journalistiek. In 2003 waren het er 106, wat dus een lichte toename betekent. De ombudsman heeft alle vragen binnen een korte termijn beantwoord. Op enkele uitzonderingen na, werd binnen de week een reactie bezorgd aan de vraagsteller. Het secretariaat is ook vrijwel dagelijks gecontacteerd om basisgegevens op te vragen, zoals adressen of het werkingsreglement, maar die louter informatieve vragen zijn niet geregistreerd.

De elektronische manier om het secretariaat te contacteren is verreweg de populairste. De meeste vragen om informatie (61) kwamen per mail binnen en ze werden vrijwel altijd via die weg beantwoord. Voorts waren er 38 telefonische vragen, waarbij het antwoord soms per telefoon kon gegeven worden, maar in andere gevallen gebeurde dat per mail of met een brief. Toch gaat de gewone post er sterk op achteruit want, werden er in 2003 nog 13 vragen per brief gesteld, dan is dat in 2004 nog maar één enkele keer voorgekomen. Veertien keren hebben de vraagstellers een bezoek gebracht aan het secretariaat.

Bij de vraagstellers waren de studenten, veelal ingeschreven in een van de talrijke opleidingen journalistiek of communicatiewetenschappen, met 38 de grootste groep. De meeste onder hen zochten informatie in verband met een opdracht of eindverhandeling. Ook docenten van deze opleidingen hebben een aantal keren een of meerdere vragen gesteld. Voorts kwamen er 29 vragen binnen van journalisten zelf. Dikwijls betreft het zelfstandigen of journalisten van kleinere media, die dus niet kunnen terugvallen op een grote redactie en die de ombudsman raadplegen om een of andere ethische kwestie uit te klaren. Het feit dat zij de Raad voor de Journalistiek benaderen is positief, omdat het erop wijst dat zij zich bewust zijn van het belang van de beroepsethiek. Een derde belangrijke groep vraagstellers kunnen we de 'belanghebbenden' noemen. Het gaat om particulieren of organisaties die op een of andere manier een probleem hebben of een probleem willen voorkomen met de media en die daarvoor een oplossing zoeken. De meest gestelde vraag bij deze derde categorie is: hoe kan ik adequaat reageren op een artikel of bijdrage in de pers?

In de meeste gevallen is na ons antwoord niets meer vernomen van de vraagsteller, zodat we mogen hopen dat het probleem ondertussen is opgelost. Toch was in drie gevallen de vraagsteller achteraf niet tevreden met de handelwijze van het medium. De kwestie heeft nadien aanleiding gegeven tot een klacht bij de Raad voor de Journalistiek.

De vragen hadden betrekking op het hele werktein van de journalistiek. Toch komen drie thema's geregeld voor, zoals blijkt uit onderstaande tabel:

(Tabel 1: inhoud van de vragen)

ONDERWERP VRAAG	TOTAAL
• Raad voor de Journalistiek	17
• privacy	16
• repliek op de pers	14

Uiteraard had een groot aantal vragen betrekking op de *organisatie en werking van de Raad voor de Journalistiek* zelf. De meeste vragen hierover waren echter niet afkomstig van mensen die overwogen om een beroep te doen op onze diensten, maar wel van studenten of wetenschappers in het kader van hun werkopdracht. Ook vanwege de onderwijswereld mag de Raad voor de Journalistiek zich dus in een toegenomen belangstelling verheugen. Dit heeft onder meer geresulteerd in een scriptie die aan de universiteit van Gent is ingediend (Leen REYNIERS: *Privacy en vrije mening. Kritische evaluatie van de zelfregelende functie van de Raad voor de Journalistiek*. Ugent, academiejaar 2003-2004). In de loop van 2004 heeft de ombudsman eveneens een twintigtal uiteenzettingen gehouden over de Raad voor de Journalistiek. Acht keer gebeurde dit voor studenten van diverse opleidingen, vier maal voor groepen journalisten in diverse redacties. De ombudsman is ook acht keer uitgenodigd om voor allerlei groepen belangstellenden een lezing te geven of deel te nemen aan een debat, waarbij de rol van de Raad voor de Journalistiek besproken werd. Deze diverse tussenkomsten werden niet geregistreerd bij de vragen, maar het spreekt vanzelf dat ter gelegenheid hiervan ook talrijke vragen aan bod zijn gekomen.

Opnieuw, net als in 2003, had ruim tien procent van de vragen betrekking op een of ander aspect van de *privacy* in relatie tot de media. En weer kwamen de meeste vragen hierover van gewone mediagebruikers. De bescherming van de persoonlijke levenssfeer blijft een gevoelig punt bij het publiek. In 2003 heeft de Raad voor de Journalistiek een richtlijn goedgekeurd over de omgang van de pers met slachtoffers. Daarin wordt aangedrongen op terughoudendheid bij het verslaan van dramatische gebeurtenissen en bij het benaderen van slachtoffers. Maar de toegekomen reacties geven aan dat dit allicht niet volstaat. Staan journalisten voldoende stil bij de kwalijke gevolgen die het noemen van namen en het bekend maken van identiteitsgegevens voor de betrokkenen met zich kunnen meebrengen? Het publiek wordt ook kritischer. Wellicht is de tijd rijp om beter te omschrijven wanneer dergelijke gegevens wel of niet worden bekendgemaakt, en dus te bepalen waar de grenzen liggen tussen enerzijds de informatievoorziening en anderzijds de bescherming van diegene waarover wordt bericht. Het wordt een opdracht voor het jaar 2005.

Veertien vraagstellers hebben het secretariaat informatie gevraagd over de *manier waarop kan worden gereageerd* op een artikel in de geschreven pers of een bijdrage in de audiovisuele media. De ombudsman heeft hen erop gewezen dat meestal een gewone lezersbrief of een contact met de journalist of de redactie volstaat, en dat het dus niet nodig is om een

beroep te doen op de bepalingen van de wet op het recht van antwoord. In de gevallen waarin de vraagsteller hierom verzocht, is de tekst van de wetgeving over het recht van antwoord meegedeeld of toegelicht. Er is uiteraard ook telkens gewezen op de mogelijkheden tot bemiddeling en tot uitspraak die de Raad voor de Journalistiek zelf te bieden heeft.

2. Klachten bij de Raad voor de Journalistiek

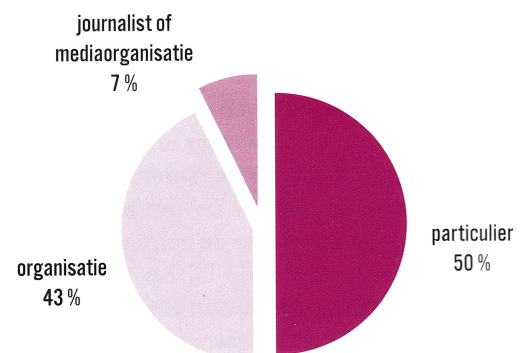
Tussen 1 januari en 31 december 2004 heeft de Raad voor de Journalistiek 43 klachtendossiers behandeld. 28 dossiers betroffen nieuwe klachten, die dus in de loop van 2004 zijn ingediend. Daarnaast waren er op 1 januari 2004 nog 15 klachten in behandeling, die waren ingediend in 2003.

Op het eerste gezicht zijn er in 2004 dus gevoelig minder klachten ingediend dan in 2003, toen er 42 nieuwe klachten werden geregistreerd. Toch moet dit verschil worden gerelativeerd. In de eerste plaats heeft de Raad voor de Journalistiek in 2003 zeven klachten in behandeling genomen, die voordien al waren opgestart bij de raad voor deontologie van de AVBB. Deze zeven waren dus klachten die eerder al waren ingediend. Bovendien heeft de oprichting van de Raad voor de Journalistiek in december 2002, en de publiciteit die ermee gepaard ging, in de onmiddellijke maanden nadien vermoedelijk een zeker aanzuigeffect gehad dat ondertussen stilaan is weggeëbd. Misschien is een dertigtal klachten per jaar wel een realistisch aantal. De toekomst zal het uitwijzen. Het is overigens het gemiddelde aantal klachten dat de raad voor deontologie in de laatste jaren van zijn bestaan te behandelen kreeg, al was die raad dan bevoegd voor heel België.

Wie klacht heeft ingediend, blijkt uit tabel 2. De helft van de 28 nieuwe klachten werd ingediend door particulieren. Twaalf klachten werden ingediend door of namens een organisatie, en vooral de gerechtelijke wereld was hierbij sterk vertegenwoordigd. Twee klachten kwamen uit de mediawereld zelf.

(Tabel 2: hoedanigheid van de klagers)

HOEDANIGHEID KLAGENDE PARTIJ	AANTAL
• particulier	14
• organisatie	12
• journalist of mediaorganisatie	2

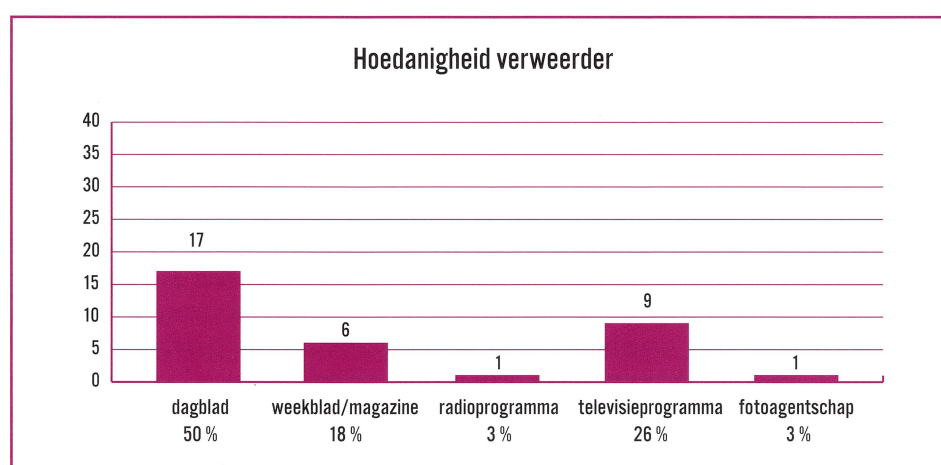

Het aantal verweerders ligt traditioneel hoger dan het aantal klachten. Eenzelfde klacht kan immers gericht zijn tegen meerdere mediaorganisaties, bijvoorbeeld tegen een krant en een audiovisueel programma. In een dergelijk geval worden de verweerders uiteraard afzonderlijk geteld.

Bovendien is het zo dat veel klagers zich tegelijk richten tegen een journalist en tegen een mediaorganisatie of de hoofdredacteur ervan. Maar dan wordt de verweerder toch als één enkele gerekend, omdat de mediaorganisatie als een geheel wordt aangezien. In onderstaande tabel 3 hebben we de klachten ingedeeld volgens het medium waartegen ze gericht zijn.

(Tabel 3: hoedanigheid van de verweerders)

HOEDANIGHEID VERWERENDE PARTIJ	AANTAL
• dagblad	17
• weekblad/magazine	6
• radioprogramma	1
• televisieprogramma	9
• fotoagentschap	1

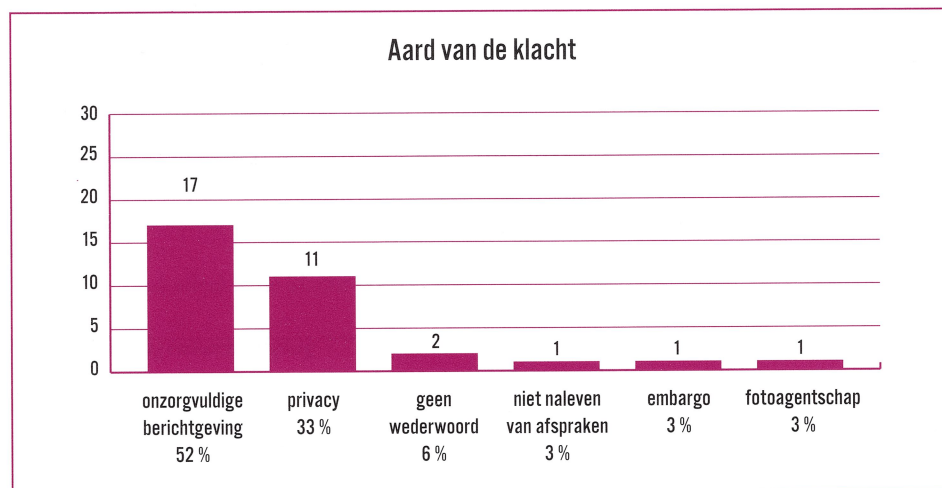

Net zoals vorig jaar, hebben de meeste klachten (17) betrekking op een publicatie in een dagblad, of op de handelwijze van een dagbladjournalist. Daarna volgen de klachten tegen televisieprogramma's of tegen televisiejournalisten (9) en de klachten tegen artikelen in weekbladen en magazines of tegen medewerkers van deze media (6). Er is maar één klacht binnengekomen in verband met een radioprogramma en eveneens één klacht tegen een fotoagentschap.

Wie klacht indient bij de Raad voor de Journalistiek, voert een mogelijke schending aan van de journalistieke beroepsethiek. Naar gelang van de aard van de beweerde schending, hebben wij de klachten ingedeeld in vijf categorieën. Net zoals dat het geval was bij het overzicht van de verweerders, komen we ook hier tot een totaal dat enigszins hoger ligt dan het aantal klachten. Sommige klagers roepen meerdere inbreuken in, bijvoorbeeld zowel fouten in de berichtgeving als een schending van hun privacy. Het resultaat van de indeling is verwerkt in tabel 4.

(Tabel 4: aard van de klachten)

AARD VAN DE KLACHT	AANTAL
• onzorgvuldige berichtgeving	17
• privacy	11
• geen wederwoord	2
• niet naleven van afspraken	1
• embargo	1
• belangenvermenging	1

Een goede helft van de klachten kan worden ondergebracht in de – zeer ruime – categorie van de *onzorgvuldige berichtgeving*. Eigenlijk komt een schending van de beroepsethiek altijd wel ergens neer op onzorgvuldig journalistiek handelen. Maar voor dit overzicht hebben we in deze eerste categorie toch vooral die klachten ondergebracht die te maken hebben met feitelijke fouten in een artikel of in een journalistieke bijdrage. Het kan dan gaan om onjuistheden die vermeden hadden kunnen worden, en die veroorzaakt zijn door een slordige bronnencontrole, door een verkeerde titel boven een bericht of door een gebrek aan hoor en wederhoor bij de nieuwsgaring. Ook klachten in verband met bewust eenzijdige en tendentieuze berichtgeving zijn hier ondergebracht. Van de 28 klachten die in 2004 zijn ingediend, hadden er 17 te maken met een beweerde onzorgvuldige berichtgeving.

De beweerde schendingen van de *privacy* zijn opnieuw goed vertegenwoordigd. Elf keer is geklaagd over een schending van de persoonlijke levenssfeer. In dergelijke gevallen komt het verwijt er doorgaans niet op neer dat de feiten foutief zouden zijn weergegeven, maar wel dat de pers bepaalde gegevens niet had mogen vermelden. Ook het optreden van een journalist of cameraploeg heeft in enkele gevallen aanleiding gegeven tot een klacht wegens schending van de privacy. Voorts is ook een advies aan de Raad voor de Journalistiek gevraagd over het verbod dat de voorzitter van het Assenhof van Aarlen had uitgesproken om beelden te nemen van de hoofdverdachte in een geruchtmakend proces.

Twee maal is klacht ingediend wegens een gebrek aan *wederwoord*. Een betrokkene heeft willen reageren op een bericht of een uitzending, maar heeft daartoe de kans niet gekregen. Voorts was er telkens één klacht over de toepassing van een *embargo*, over een gebrek aan *naleving van afspraken* die tussen journalist en klager waren gemaakt en over mogelijke *belangenvermenging* van een journalist.

In totaal konden in 2004 tweëndertig dossiers worden afgesloten, ofwel omdat er een minnelijke regeling over bereikt is, ofwel omdat de Raad voor de Journalistiek er zich over heeft uitgesproken. Van de 32 dossiers waren er nog 14 geopend in de loop van 2003. De overige 18 afgeronde klachtendossiers zijn in 2004 ingediend.

De gemiddelde duur die een klachtendossier doorloopt bedraagt 92 werkdagen. De snelste zaak was al na twee werkdagen afgerond, de traagste deed er niet minder dan 252 dagen over. In de regel duren zaken waarin een minnelijke regeling kan worden bereikt, korter. Als

het dossier voor uitspraak moet worden voorgelegd aan de Raad voor de Journalistiek, is daar een omslachtige procedure aan voorafgegaan, waarbij nauwgezet de rechten van verdediging van de klager en de verwerende partij gerespecteerd worden. De partijen krijgen de gelegenheid om over en weer hun standpunt naar voren te brengen en daarop te repliceren, daarna wordt er een hoorzitting georganiseerd en uiteindelijk wordt de zaak dan voorgelegd aan en besproken door de voltallige Raad voor de Journalistiek. Maar dat alles neemt tijd in beslag.

Toch kunnen sommige klachten op heel korte termijn worden afgehandeld. Na ontvangst van elke nieuwe klacht, gaat de ombudsman immers na of ze niet kennelijk ongegrond of onontvankelijk is. Indien hij vermoedt dat dit het geval is, meldt hij dit aan de voorzitter. Als de voorzitter het ermee eens is, wordt de zaak voorgelegd op de eerstvolgende bijeenkomst van de Raad voor de Journalistiek, die een beslissing neemt. Op die manier wordt vermeden dat zaken die uiteindelijk niet voor ons bestemd zijn een lange procedure moeten doorlopen vooraleer er duidelijkheid over wordt gegeven. In de loop van 2004 zijn in totaal drie klachten kennelijk ongegrond verklaard en twee klachten kennelijk onontvankelijk.

Een kennelijk ongegronde klacht is een klacht die elke grondslag mist en waarbij er duidelijk geen sprake is van een fout bij de journalist of het medium. Een voorbeeld is de klacht die in november 2003 werd ingediend tegen een regionaal blad. Het blad had een lezersreactie niet integraal afgedrukt, maar de lezer eiste wel dat de volledige tekst van zijn brief zou worden opgenomen. De ombudsman kon moeilijk anders dan vaststellen dat de essentie van de lezersbrief correct in het blad werd gepubliceerd, zodat de klacht elke grond miste. De voorzitter deelde die mening. De beslissing werd meegedeeld aan de klager en aan de hoofdredactie, nadat de Raad voor de Journalistiek de klacht op 8 januari 2004 kennelijk ongegrond had verklaard.

De twee kennelijk onontvankelijke klachten hadden betrekking op Nederlandse media. Beide klachten zijn doorgestuurd naar de Nederlandse Raad voor de Journalistiek, die ze ondertussen ook heeft onderzocht en er een uitspraak over heeft gedaan (*Zie: G-J.A.N. Derksen t/ de hoofdredacteur van de Gelderlander, RvdJ 2004/28, en Stichting Peuterspeelzalen Ommen t/ de hoofdredacteur van De Stentor, RvdJ 2004/70, te raadplegen op www.rvdj.nl*). Een tweede mogelijke reden voor onontvankelijkheid is dat de klacht is ingediend buiten de termijn van dertig dagen na de journalistieke handelwijze waartegen klacht is ingediend, maar dit heeft zich in 2004 niet voorgedaan.

Tenzij de klacht kennelijk ongegrond of onontvankelijk is, wordt er door de ombudsman steeds een poging tot minnelijke regeling ondernomen. Na ontvangst van de klacht neemt de ombudsman contact op met de redactie of de journalist, hij informeert naar hun reactie en hij gaat na of het geschil in onderling overleg kan worden opgelost. Slechts uitzonderlijk geven de klager of de redactie aan dat ze geen minnelijke regeling wensen en dat ze meteen de voorkeur geven aan een uitspraak van de Raad voor de Journalistiek.

Net als vorig jaar, kon een meerderheid van de klachten door bemiddeling afgehandeld worden. In 19 van de 32 afgeronde dossiers is een minnelijke regeling bereikt, wat neerkomt op bijna twee derde van het totaal. Het is zelfs meer dan twee derde als geen rekening wordt gehouden met de vijf dossiers die kennelijk onontvankelijk of ongegrond werden verklaard.

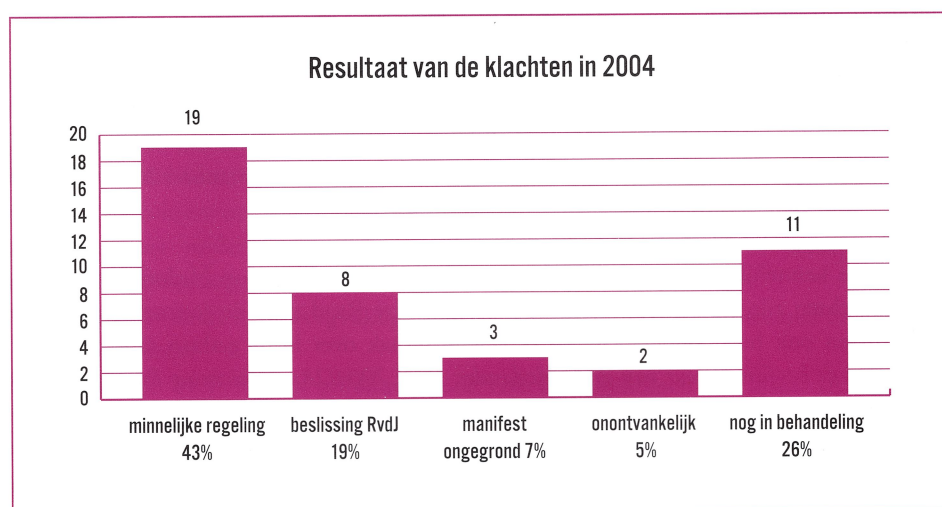
Acht klachten ten slotte zijn afgerond met een uitspraak van de Raad voor de Journalistiek. Het gaat om vijf dossiers waarin er geen minnelijke regeling kon worden bereikt. Voorts is aan de Raad voor de Journalistiek ook driemaal een uitspraak gevraagd over een of andere

principekwestie. In deze zaken was het de klager dus niet te doen om een ‘veroordeling’ van de media, maar om een advies dat duidelijkheid verschaft in een beroepsethische kwestie. Deze vragen tot advies zijn op een gelijkaardige manier als de eigenlijke klachten behandeld en worden in het overzicht samen met de klachten opgenomen.

Op 31 december 2004 waren nog 11 klachtendossiers in behandeling. Eén dossier is nog ingeleid in 2003, de overige 10 dossiers zijn opgestart in de loop van 2004.

(Tabel 5: resultaat van de klachten in 2004)

AARD VAN DE KLACHT	AANTAL
• minnelijke regeling	19
• beslissing RvdJ	8
• manifest ongegrond	3
• onontvankelijk	2
• nog in behandeling	11

De bemiddelingsfase is niet aan strikte regels gebonden. Met de partijen wordt telefonisch of schriftelijk, per mail of per brief, contact gehouden. Sommige partijen komen hun standpunt mondeling toelichten op het secretariaat. De ombudsman beschikt over een ruime marge van bemiddeling, maar hij kan zelf geen regeling opleggen. De partijen moeten zelf akkoord gaan met de oplossing. De ombudsman brengt bovendien maandelijks, op de bijeenkomst van de Raad voor de Journalistiek, verslag uit over het verloop van de zaken, zodat de Raad ervan op de hoogte is.

Een minnelijke regeling kan allerlei vormen aannemen, afhankelijk van de inhoud van het geschil en de houding van de partijen. Van de 19 klachten die minnelijk zijn afgerond, werden er negen afgesloten omdat de klager niet meer aandrang op verdere behandeling. In de meeste gevallen kon de klager genoegen nemen met de uitleg die de geïnterpelleerde journalist of redactie verantwoordelijke gaven. In overleg met de ombudsman ging de klagende partij akkoord om het hierbij te laten. In enkele gevallen heeft de klager, ondanks verschillende herinneringsbrieven, niets meer van zich laten horen zodat het dossier werd

afgesloten nadat dit aan de klager was meegedeeld. Vier maal gaf de klacht aanleiding tot een nieuw artikel of een rechtzetting. Even veel keren nam klager genoegen met excuses door de hoofdredacteur of redactieverantwortelijke. Twee klachten ten slotte konden worden afgesloten omdat de redactie besloot, na overleg met de ombudsman, om een gepland programmaonderdeel niet uit te zenden.

(Tabel 6: resultaat van de bemiddeling in 2004)

RESULTAAT BEMIDDELING	AANTAL
• klager dringt niet aan	9
• excuses	4
• rechtzetting / nieuw artikel	4
• item niet uitgezonden	2

Wanneer geen minnelijke regeling mogelijk is, beslist de Raad dat zal worden overgegaan tot beoordeling van de klacht. Nadat de partijen hun standpunten schriftelijk hebben uitgewisseld, volgt een hoorzitting waarop de klager en de betrokken journalist of redactie-verantwoordelijke worden uitgenodigd. De hoorzitting wordt geleid door een rapporteringscommissie, bestaande uit een lid van elke deelgroep van de Raad (journalisten, uitgevers/mediahuizen, externe leden). De leden van de rapporteringscommissie nemen kennis van het volledige dossier en horen de partijen, hun eventuele raadslieden en eventuele getuigen. Daarna stellen ze een ontwerpbeslissing op, die aan de voltallige Raad ter goedkeuring wordt voorgelegd.

De Raad voor de Journalistiek heeft in 2003 *acht beslissingen* genomen, die integraal in dit jaarverslag zijn opgenomen. De beslissingen bevatten een omschrijving van de feiten, de argumenten van de partijen en de motivering van de Raad. De Raad kwam in enkele zaken tot het besluit dat de klacht gegrond was. Maar ook in de andere beslissingen heeft de Raad, zonder de klacht formeel gegrond te verklaren, telkens bedenkingen geuit bij de journalistieke handelwijze en aanbevelingen gedaan over wat verantwoordelijke journalistiek hoort te zijn. De beslissingen van de Raad hebben dan ook een draagwijdte die het concrete geschil overstijgt.

3. Andere activiteiten

De voltallige Raad voor de Journalistiek is tien maal bijeengekomen in 2004. De vergaderingen vonden maandelijks plaats, met uitzondering van juli en augustus. Op elke bijeenkomst wordt een stand van zaken opgemaakt van de lopende dossiers en, wanneer een rapporteringscommissie een ontwerpbeslissing heeft opgesteld, wordt ze besproken, eventueel geamendeerd en goedgekeurd.

Daarnaast is de Raad voor de Journalistiek ook een *forum voor journalistieke beroeps-**hiek***, en hij beperkt zich dus niet tot louter klachtenbehandeling. Op de bijeenkomsten wordt de journalistieke actualiteit opgevolgd en besproken. Zo is op de vergadering van 8 januari 2004 kamerlid Geert Bourgeois – ondertussen Vlaams minister van media geworden – ontvangen, die een toelichting heeft gegeven over zijn wetsvoorstel ter bescherming van het journalistieke bronnengeheim. De behandeling van de kwestie in Kamer en Senaat is door

de Raad ook verder opgevolgd. Het is alleszins te hopen dat de Kamer in 2005 een definitieve tekst goedkeurt, die bescherming biedt aan dit voor de journalistiek zo belangrijke beginsel. Temeer daar in het recente verleden opnieuw inbreuken zijn gepleegd op het journalistieke bronnengeheim.

Samen met andere organisaties heeft de Raad voor de Journalistiek in 2004 een folder en een brochure opgesteld en uitgegeven met de bedoeling om de aandacht van de journalisten te wekken voor gevoelige thema's in de berichtgeving. De folder *'Zelfdoding en de pers'* kwam tot stand in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Beroepsjournalisten VVJ, het departement communicatiewetenschap van de KULeuven, de eenheid voor zelfmoordonderzoek van de UGent en de administratie Gezondheidszorg van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De folder bevat een reeks aanbevelingen voor journalisten die over zelfdoding berichten. De brochure *'Tips voor journalisten in verband met de berichtgeving over psychisch ziek zijn'* werd gerealiseerd samen met de VVJ, de Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie, de Belgische Liga van de Depressie, de Belgische Schizofrenieliga, de Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheid, Similes en de Vlaamse Vereniging voor Manisch Depressieven. In de brochure wordt toelichting gegeven over diverse ziektebeelden, waarover nogal eens op een stereotiepe manier wordt bericht. De folder en de brochure werden ruim onder de journalisten verspreid.

Een werkgroep van de Raad heeft eveneens een ontwerprichtlijn voorbereid over financiële journalistiek. De concrete aanleiding waren twee Europese Richtlijnen over beleggingsaanbevelingen (2003/6/EG en 2003/125/EG), die in mediakringen kritische bedenkingen hebben uitgelokt. De Europese Commissie heeft evenwel ruimte gelaten voor zelfregulering in deze materie, zodat journalisten niet onder het rechtstreekse toezicht zouden worden gebracht van de financiële autoriteiten. De Raad voor de Journalistiek wil van de gelegenheid gebruik maken om meteen alle aspecten van de financiële journalistiek onder de aandacht te brengen, ook deze met betrekking tot het misbruik van voorkennis en de marktmanipulatie. Over de tekst van de ontwerprichtlijn is overlegd met de Commissie voor Bank-, Financie- en Assurantiewezen. Het is de bedoeling dat de definitieve versie in 2005 bekend wordt gemaakt.

4. Enkele algemene bedenkingen

Op verschillende manieren is getracht de Raad voor de Journalistiek bekend te maken bij lezers, luisteraars en kijkers, en ook bij de journalisten zelf. In 2004 is een informatieve folder gedrukt, die wordt bezorgd aan belangstellenden en die ook verspreid wordt telkens de ombudsman of een lid van de Raad uitgenodigd wordt om toelichting te geven over onze instelling. Voorts hebben alle Vlaamse dagbladen in februari 2004 een halve bladzijde ter beschikking gesteld voor een advertentie voor het grote publiek. Op onze website worden recente informatie en alle uitspraken gepubliceerd. De website krijgt dagelijks gemiddeld 130 bezoekers over de vloer. De uitspraken verschijnen eveneens in *De Journalist*. Verschillende uitspraken werden eveneens opgenomen en kort becommentarieerd in het *Nieuw Juridisch Weekblad*. Maar het is duidelijk dat er voortdurend inspanningen moeten worden gedaan om de activiteiten van de Raad voor de Journalistiek bekendheid te geven.

Toch kan de Raad voor de Journalistiek niet de enige instantie zijn die zich inlaat met journalistieke beroepsethiek. Verantwoordelijke journalistiek is in de eerste plaats een zaak van de journalisten zelf, en naast een juiste instelling spelen een goede opleiding en

voortdurende vorming een rol. Ook hoofdredacteuren en redactieverantwoordelijken hebben een cruciale taak, omdat zij op het niveau van de redactie instaan voor de kwaliteitsbewaking. 'Op een redactie is de hoofdredacteur de eerste verantwoordelijke voor de naleving van de beroepsethiek.', heet het trouwens in de beslissing 2004-04. De Raad voor de Journalistiek ten slotte wil het sluitstuk zijn in die kwaliteitsbewaking, en dat op het vlak van de hele pers.

In een tijd dat de media door concurrentie en toegenomen snelheid onder druk staan zijn de risico's op fouten en uitsluiers evenredig toegenomen. Bekende media in het buitenland, vaak met een grote reputatie zoals de BBC en de *New York Times*, hebben daarvoor al een prijs betaald. Hun topmensen moesten aftreden nadat zij onder vuur waren gekomen door betwistbare praktijken van journalisten. Erger nog is het verlies aan prestige en geloofwaardigheid, dat ermee gepaard ging. Ook in 2004 is Vlaanderen, gelukkig, van mediaschandalen gespaard gebleven. Maar we moeten beseffen dat ook wij er niet immuun voor zijn. Bovendien wordt de burger kritischer, en dat is trouwens een goede zaak. Blijvende waakzaamheid is daarom vereist. De Raad voor de Journalistiek wil daar zijn bijdrage toe leveren.

Flip Voets
Ombudsman en secretaris-generaal

■ 2004-01***Advies van de Raad voor de Journalistiek over de vraag van de Vlaamse Vereniging van beroepsJournalisten VVJ in verband met het assisenproces in Aarlen – 11 maart 2004***

Met een mail van 5 maart 2004 juni 2002 vraagt de heer Pol Deltour, nationaal secretaris van de VVJ, advies naar aanleiding van incidenten die zich hebben voorgedaan op het assisenproces in Aarlen. De vraagstelling luidt als volgt:

- 1) In hoeverre weegt het portretrecht van de heer Marc Dutroux, verschijnende als beschuldigde op het proces dat zijn naam draagt, op tegen het recht op informatie (inclusief beeldinformatie) van media en publiek?
- 2) Gelet op een rechterlijk verbod om de heer Dutroux, verschijnende op zijn proces, herkenbaar in beeld te brengen in de media: kunnen redacties op eigen initiatief tegen deze maatregel ingaan en de man toch herkenbaar in beeld brengen?

De Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 11 maart 2004.

DE FEITEN

Op 1 maart 2004 begint in Aarlen onder massale mediabelangstelling het proces tegen Marc Dutroux en drie medebeschuldigen. Op de eerste dag van het proces heeft de voorzitter gevolg gegeven aan de vraag van beschuldigde Dutroux om geen herkenbare beelden van hem te verspreiden in de pers. Het gevolg was dat televisiejournals in de uitgezonden beelden rasters aanbrachten over het hoofd van Dutroux en dat verschillende kranten zwarte balkjes plaatsten over zijn ogen.

Het Laatste Nieuws, Het Belang van Limburg en Gazet van Antwerpen publiceren wel foto's waarop het gezicht van Dutroux integraal wordt weergegeven. De fotografen die werken in opdracht van deze media, is daarop de toegang tot de rechtszaal ontzegd.

Op 8 maart 2004 komt Dutroux op zijn beslissing terug en verzet hij zich niet meer tegen de publicatie van foto's waarop hij integraal te zien is.

ADVIES

Zonder afbreuk te doen aan de bevoegdheid van de voorzitter van het assisenhof, vindt de Raad voor de Journalistiek dat in deze zaak het recht op informatie primeert op het recht op privacy van beschuldigde Dutroux, en met name diens portretrecht.

Dutroux is een beschuldigde die door de aard van de hem toegeschreven misdrijven en door zijn optreden in het verleden een publieke persoon is geworden. Hij is bovendien iemand die tot vandaag het maatschappelijke debat in dit land mee bepaalt.

Het is aangewezen dat justitie en media overleggen en vooraf afspraken maken over hoe gerechtsverslaggeving in de best mogelijke omstandigheden kan gebeuren. De Raad voor de Journalistiek is bereid om aan een dergelijk overleg deel te nemen.

2004-02**■ 2004-02*****Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van de heer Alain Bloch, magistraat tegen de heer Douglas De Coninck, journalist (De Morgen) – 11 maart 2004***

Met een brief van 12 juni 2002 dient de heer Alain Bloch, magistraat bij de rechtbank van eerste aanleg in Gent, klacht in bij de raad voor deontologie naar aanleiding van een artikel dat op 8 juni 2002 is verschenen in De Morgen onder de titel 'Heroïnehandel mag. Soms' en dat van de hand is van Douglas De Coninck.

De Nederlandstalige dossiers van de raad voor deontologie, die ondertussen met zijn activiteiten is gestopt, zijn in het voorjaar 2003 overgedragen aan de Raad voor de Journalistiek. Het secretariaat heeft dit op 18 maart 2003 aan de partijen meegedeeld en heeft hen uitgenodigd om een standpunt in te nemen. De klager en de journalist hebben daarna schriftelijk reacties bezorgd aan het secretariaat. De journalist heeft eveneens een reeks overtuigingsstukken bezorgd, die bij het dossier werden gevoegd.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 10 december 2003. Zowel de klager als de journalist zijn persoonlijk verschenen en hebben er hun visie op de zaak toegelicht.

DE FEITEN

Op 8 juni 2002 verschijnt in De Morgen een artikel van Douglas De Coninck over het oprollen van een internationale bende heroïnesmokkelaars. Vanuit Turkije lieten zij maandelijks grote hoeveelheden heroïne naar Antwerpen komen, vanwaar koeriers dan naar diverse steden, onder meer in Groot-Brittannië, vertrokken.

In het stuk wordt uitvoerig ingegaan op de rol van de diverse verdachten in de zaak. Voorts gaat heel wat aandacht naar de verschillende visie van speurders en magistraten uit Antwerpen en Gent. De Antwerpse justitie kwam de heroïnetransporten op het spoor, maar zag het onderzoek gedwarsboomd door enkele Gentse politiemensen. Klager was op het ogenblik van de feiten onderzoeksrechter in Gent. Over hem wordt in het artikel betoogd dat hij op basis van leugens van een verdachte verkeerde conclusies heeft getrokken uit het dossier en alle aandacht heeft gericht op andere spilfiguren.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

In zijn klachtbrief, zijn twee brieven aan de raad en in zijn mondelinge verklaring betoogt klager dat het artikel een aantal feitelijke fouten bevat, dat bepaalde essentiële aspecten van zijn tussenkomst als onderzoeksrechter niet gemeld zijn, dat zijn handelingen en woorden verkeerd geïnterpreteerd worden en dat hij in het artikel wordt voorgesteld als een onbenul die er een zeer bedenkelijke beroepsethiek op nahoudt. Hij voert aan dat hij door de journalist op geen enkel ogenblik gecontacteerd werd om naar zijn reactie te vragen.

Klager zegt dat hij als onderzoeksrechter niet kan en ook niet wil ingaan op de concrete gegevens van de zaak. Maar de journalist had contact moeten opnemen met de perswoordvoerder van het parket. Bovendien had klager wel algemene uitleg kunnen verstrekken over de manier waarop hij zijn opdracht als onderzoeksrechter opvatte. De journalist heeft dus een fout begaan door het beginsel van hoor en wederhoor niet toe te passen.

Het klopt dat in het artikel de antwoorden, althans gedeeltelijk, worden weergegeven die klager heeft verstrekt toen hij als onderzoeksrechter werd ondervraagd door het hof van beroep. Maar volgens klager komt dit niet neer op een correcte toepassing van het beginsel van hoor en wederhoor. Er is volgens klager een groot verschil tussen een verklaring die onder eed wordt afgelegd en de toelichting die men, eventueel ook ten vertrouwelijke titel, aan een journalist kan geven.

In zijn schriftelijke reacties en in zijn mondelinge verklaring voor de rapporteringscommissie betoogt de journalist dat hij correct tewerk is gegaan. Hij heeft, op basis van een hele reeks bronnen en stukken, verslag uitgebracht over de manier waarop een onderzoek naar een bende heroïnesmokkelaars is verlopen.

De journalist heeft in het artikel vragen gesteld over het optreden van klager als onderzoeksrechter. Klager is in het artikel wel degelijk aan het woord gekomen, namelijk op grond van de zittingsbladen van het hof van beroep te Gent, waar klager kort voor het verschijnen van het stuk als getuige over de zaak was opgeroepen. De journalist wijst erop dat een onderzoeksrechter volgens de wet geen contact hoort te hebben met journalisten. De journalist heeft er daarom voor geopteerd uit de getuigenis van klager voor het hof van beroep te citeren. Het was de enige plaats waar aan klager, in diens functie als onderzoeksrechter, vragen konden worden gesteld. Volgens de journalist zou het van wereldvreemdheid getuigen om te denken dat journalisten aan onderzoeksmagistraten vertrouwelijk vragen kunnen stellen over essentiële elementen van hun onderzoek.

BESLISSING

1. Klager voert vooreerst aan dat het artikel feitelijke fouten bevat. Daarover kan de Raad voor de Journalistiek zich niet uitspreken omdat klager als onderzoeksrechter niet wil ingaan op dit onderdeel van zijn klacht.

2. Klager voert ook aan dat hij niet gehoord is door de journalist voordat het artikel werd gepubliceerd.

Ook wanneer het gaat om feiten die het voorwerp uitmaken van een strafrechtelijk informatie- of opsporingsonderzoek bestaat er in beginsel geen beroepsethische verplichting voor de journalist om, als hij meent over voldoende betrouwbare gegevens te beschikken, informatie in te winnen bij de woordvoerder van het parket (zie: *RvdJ*, 12 juni 2003, *Nuyts t/ Het Laatste Nieuws*).

In deze zaak had de journalist kennis gekregen van een reeks feiten die van die aard zijn dat ze het optreden van de klager als onderzoeksrechter in een negatief daglicht stellen en vragen doen rijzen over diens beroepsernst. De vraag die hier moet worden beantwoord, is of het beginsel van hoor en wederhoor op een bevredigende manier is toegepast door uit de verklaringen te citeren van klager voor het hof van beroep te Gent.

De journalist voert aan dat het weinig realistisch is om te veronderstellen dat een rechtstreeks contact met de onderzoeksrechter meer informatie zou opleveren dan de verklaringen van de onderzoeksrechter voor het hof van beroep. Daar kan tegen worden ingebracht dat volgens de gezamenlijke omzendbrief van 15 mei 1999 van de minister van Justitie en het College van procureurs-generaal 'betreffende de informatieverstrekking aan de pers door de gerechtelijke overheden en de politiediensten gedurende de fase van het vooronderzoek' de woordvoering, ook namens de onderzoeksrechter, in handen is gegeven van de woordvoerder van het parket. De omzendbrief stelt de parketwoordvoerder daarbij communicatietechnieken ter beschikking zoals het verstrekken van informatie *off the record* of van backgroundinformatie, waarvan hij – in dit concrete geval na instemming van de onderzoeksrechter – gebruik kan maken om de journalist meer inzicht te verschaffen in het onderzoek.

Het staat niet vast dat het contacteren van de woordvoerder meer of andere informatie had opgeleverd dan het louter citeren uit de verklaringen van klager voor het hof van beroep. Maar zoiets valt evenmin uit te sluiten. De verklaringen voor het hof van beroep zijn immers afgelegd onder eed en binnen de welbepaalde context van een rechtszaak. In een al dan niet informeel gesprek met een journalist daarentegen kan eventueel meer achtergrondinformatie

worden verschaft die een ander licht kan werpen op de feiten. Of dat hier gebeurd zou zijn, kan zoals gezegd niet worden uitgemaakt. Maar het is wel een feit dat klager – in dit geval via de parketwoordvoerder – hiertoe de kans niet heeft gekregen.

De Raad voor de Journalistiek vindt daarom dat het in dit geval raadzaam zou geweest zijn om klager, eventueel via de woordvoerder van het parket, eerst de kans te geven zijn optreden toe te lichten.

2004-03

■ 2004-03

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van de heer Paul Michel tegen de heer Douglas De Coninck, journalist (De Morgen) – 11 maart 2004

Met een brief van 4 maart 2003 dient de heer Paul Michel klacht in tegen journalist Douglas De Coninck naar aanleiding van een kort stuk in de rubriek 'Redactioneel afval' van De Morgen van 8 februari 2003. Na tussenkomst van de ombudsman van de Raad voor de Journalistiek heeft De Morgen op 14 maart 2003 een lezersbrief opgenomen van Paul Michel, gevolgd door een korte tekst met als titel: 'Naschrift DDC'. Daarop heeft de heer Michel, per telefoon op 9 april 2003 en de dag nadien per mail, meegedeeld dat hij zijn klacht wil handhaven. Op 29 april 2003 heeft Paul Michel per brief een nieuwe klacht ingediend tegen Douglas De Coninck, en dit naar aanleiding van twee artikelen die in De Morgen van 26 april 2003 waren verschenen onder de titels 'Stortvloed aan fraudedossiers' en 'De oude krokodillen wilden net weer boven water komen'.

Op zijn bijeenkomst van 8 mei 2003 heeft de Raad voor de Journalistiek besloten om de twee klachten samen te voegen, omdat ze gericht zijn tegen dezelfde journalist en betrekking hebben op hetzelfde dossier.

De klager en de journalist hebben schriftelijk hun standpunt uitvoerig toegelicht en ze hebben ook stukken bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 27 januari 2004. De klager is in persoon verschenen, vergezeld van zijn advocaat Willy Van der Gucht. De journalist is in persoon verschenen. Op verzoek van de klager zijn ook twee getuigen gehoord in aanwezigheid van de partijen: mevrouw Els Van Poeck, celhoofd inspectiedienst van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij en de heer Kurt Herregodts, voormalig woordvoerder van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij.

DE FEITEN

Klager is leidend ambtenaar van de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij. Hijzelf en de VHM zijn in 2001 in opspraak gekomen vanwege beweerde onregelmatigheden, zowel bij de VHM zelf als in bepaalde lokale huisvestingsmaatschappijen. Daarover zijn binnen de VHM en ook op vraag van de Vlaamse overheid verschillende onderzoeken uitgevoerd. De kwestie verwekte grote belangstelling in de pers en in de politieke wereld. In november 2002 is klager voor zes maanden geschorst, nadat eerder de administrateur-generaal en de adjunct administrateur-generaal van de VHM waren vertrokken. De schorsing van klager is in april 2003 ongedaan gemaakt door de Raad van State.

De krant De Morgen heeft de ontwikkelingen bij de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij steeds van nabij gevolgd. Het is een artikelenreeks in maart 2001 van Douglas De Coninck die de aanzet gaf tot de maatschappelijke discussie over de werking van de VHM en de lokale huisvestingsmaatschappijen. In die artikelen is uitgebreid ingegaan op de rol die de klager als hoofd van de inspectiedienst daarbij zou hebben gespeeld.

Op 8 februari 2003 verschijnt in de rubriek 'Redactioneel afval' van de Morgen een kort en niet ondertekend stuk waarin gemeld wordt dat Paul Michel, die in die periode geschorst is, gaan eten is met de leden van de inspectiedienst. Het stuk bevat volgende passages: '(...) Paul Michel duikt plots weer in de kantoren op en sommeert alle leden van de inspectiediensten om hem te volgen naar het restaurant De Boer, op de Brusselse Vismarkt. Daar brengt de groep de rest van de dag door. Michel werd geschorst omdat hij zijn functie had misbruikt voor het organiseren van zijn eigen verkiezingscampagne als lokaal CD&V-mandataris in Geraardsbergen. (...)'

Klager, die de inhoud van de bijdrage betwist, neemt contact op met de ombudsman van de Raad voor de Journalistiek. Die raadt hem aan een lezersbrief te sturen naar De Morgen, wat klager doet met een mail en een aangetekende brief van 21 februari 2003. Omdat de brief in de daaropvolgende dagen niet wordt opgenomen, dient hij op 4 maart 2003 klacht in bij de Raad voor de Journalistiek. Na tussenkomst van de ombudsman, wordt de lezersbrief opgenomen in de krant van 14 maart 2003, gevolgd door een naschrift van de hand van Douglas De Coninck. Klager is het niet eens met de wijze van publicatie en deelt de dag erna aan de ombudsman mee dat hij zijn klacht handhaaft.

Op 26 april 2003 verschijnen in De Morgen twee nieuwe artikelen over de verwickelingen rond de VHM, getekend door Douglas De Coninck. De stukken dragen als titel: 'Stortvloed aan fraudedossiers' en 'De oude krokodillen wilden net weer boven water komen'. Klager dient hiertegen een nieuwe klacht in met een brief van 29 april 2003. Met een mail van 19 mei duidt klager aan tegen welke passages hij bezwaar maakt omdat ze volgens hem niet met de waarheid overeenstemmen. Klager haalt vier passages aan die volgens hem onjuist, leugenachtig, verzonnen of gekleurd zijn.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

In zijn twee klachtbrieven en zijn daaropvolgende brieven voert klager verschillende grieven aan. In hun mondelinge uiteenzetting voor de rapporteringscommissie betogen klager en zijn raadsman dat er in essentie drie inbreuken op de journalistieke ethiek zijn geweest.

Ten eerste heeft de journalist volgens de klager nooit de regel van hoor en wederhoor toegepast. Sinds de journalist in 2001 over de VHM en de rol van klager is begonnen schrijven, heeft hij de klager nooit gecontacteerd. De klager heeft nooit de kans gehad zijn standpunt naar voren te brengen, op de publicatie van één recht van antwoord na. De journalist heeft weliswaar in 2001, voor de publicatie van zijn eerste artikelen, de woordvoerder van de VHM gecontacteerd. Maar die heeft enkel namens de VHM geantwoord en kon niet antwoorden op de persoonlijke aanvallen tegen klager. Dit laatste wordt op de hoorzitting bevestigd door de heer Herregodts, toenmalig woordvoerder van de VHM.

Ten tweede wordt journalist De Coninck een onjuiste en partijdige weergave van de feiten verweten. Door selectief te citeren uit de auditrapporten over de VHM, worden enkel feiten die voor de klager ongunstig zijn weergegeven. Dat is geen correcte weergave van de werkelijkheid. De stukken in De Morgen bevatten manifeste fouten, die er wetens en willens zijn in opgenomen.

Ten derde betoogt klager dat de journalist door zijn manier van werken en door zijn publicaties een gebrek aan respect heeft betoond voor de menselijke waardigheid van klager.

In zijn schriftelijke reactie en zijn mondelinge uiteenzetting wijst de journalist er allereerst op dat niet hij de auteur is van het korte stuk in de krant van 8 februari 2003. Daarover op de hoorzitting ondervraagd, bevestigt de journalist wel dat hij het stuk heeft geïnspireerd en er de 'geestelijke vader' van is. Hij heeft ook het nawoord geschreven op de reactie van klager die als lezersbrief is verschenen.

Voorts betoogt de journalist dat hij steeds correct heeft gehandeld. Voor de publicatie van zijn artikelenreeks in 2001 heeft hij contact gehad met de woordvoerder van de VHM, nadat hij die een lijst met 23 concrete vragen had bezorgd. Verschillende vragen hadden rechtstreeks betrekking op de rol van klager. De journalist heeft uit de reactie en uit de antwoorden van de woordvoerder opgemaakt dat die ook namens klager sprak. Voorts wijst de journalist erop dat hij niet op één enkele bron is voortgegaan, maar dat hij integendeel verschillende bronnen heeft geraadpleegd en dat hij ook eigen onderzoekswerk heeft gedaan. Verschillende bronnen binnen de VHM werden echter op de ene of andere manier gesanctioneerd en droogden na verloop van tijd op. De Coninck wijst er ook op dat zijn stukken moeten gelezen worden met de kennis die hij op het moment van de publicatie kon hebben, en niet op basis van gegevens die pas nadien aan het licht zijn gekomen. Zo was er geen interne audit binnen de VHM verricht toen hij in 2001 zijn eerste artikelenreeks publiceerde.

BESLISSING

Over het artikel van 8 februari 2003 – de eerste klacht :

Het korte stuk in de rubriek 'Redactioneel afval' van 8 februari 2003 bevat één feitelijke onjuistheid: uit de stukken blijkt dat Paul Michel geschorst was 'wegens de aanhoudende persheisa en in het belang van de dienst', en niet om de redenen die in het stuk worden aangevoerd. Voorts neemt de Raad akte van het getuigenis van mevrouw Els Van Poeck, die verklaart dat niet Paul Michel alle leden van de inspectiediensten heeft opgevorderd om met hem te gaan eten in een restaurant, maar dat het integendeel zij waren die Paul Michel hadden uitgenodigd op een etentje. Ten slotte ontkennen zowel Paul Michel als mevrouw Van Poeck wat er volgens De Morgen op dat etentje zou zijn besproken.

Het was daarom onverantwoord – wie ook de auteur moge zijn geweest van de korte bijdrage – om te talmen met de publicatie van de lezersbrief die Paul Michel op 21 februari naar de krant heeft opgestuurd. Het wederwoord met de bedoeling om fout geachte informatie recht te zetten omtrent personen of zaken die door de journalist in zijn informatie betrokken worden, is een rechtmatig uitvloeisel van de persvrijheid. Wanneer betrokkenen hierom uitdrukkelijk verzoeken, kan het enkel om ernstige redenen afgewezen worden. (zie: *Raad voor de Journalistiek, 10 juli 2003, Van den Wijngaert t/ Het Laatste Nieuws*).

Er waren geen ernstige redenen om het wederwoord van Paul Michel af te wijzen. Toch is het pas op 14 maart 2003, nadat Paul Michel klacht heeft ingediend en de ombudsman van de Raad bij de redactie is tussenbeide gekomen, dat de lezersbrief wordt opgenomen. Het zou een goede journalistieke praktijk zijn geweest indien de krant onmiddellijk na ontvangst van de reactie van Michel diens lezersbrief had gepubliceerd. Op dat vlak is de klacht gegrond.

Maar de Raad voor de Journalistiek kan ook het feit niet negeren dat de lezersbrief uiteindelijk toch is opgenomen en dat aan klager aldus een wederwoord is verleend. Het feit dat de brief gevolgd werd door een naschrift van Douglas De Coninck, doet daar niets van af.

Over de artikelen van 29 april 2003 – de tweede klacht

1. De twee artikelen van 29 april 2003 bevatten, naast de mededeling dat er nieuwe onderzoeken zijn gestart over de kwestie, weinig nieuwe gegevens. Ze zijn vooral een opfrissing van

wat eerder al bekend was gemaakt. Douglas De Coninck betwist niet dat hij bij de voorbereiding van deze artikelen geen contact heeft gehad met klager. Aangezien het niet om nieuwe informatie ging, was dit niet noodzakelijk.

Partijen zijn het erover eens dat De Coninck voor de publicatie van zijn eerste artikelen, in 2001, diverse contacten heeft gehad met de woordvoerder van de VHM, de heer Herregodts, en dit zowel mondeling als per mail en telefonisch. Ook de heer Herregodts zelf heeft dat op de hoorzitting bevestigd. Partijen zijn het wel oneens over de draagwijdte van die contacten. Klager bevestigt de stelling van de heer Herregodts, die zegt dat hij als woordvoerder enkel voor de VHM kon spreken, en niet namens klager. De journalist zegt dat hij uit de reactie van de heer Herregodts begrepen heeft dat die ook namens klager sprak. Volgens de journalist was het duidelijk dat de woordvoerder voor het beantwoorden van zijn vragen in nauw contact stond met de leiding van de VHM, en dus ook met klager.

De stelling van de journalist wordt ondersteund door de inhoud van de mail die de heer Herregodts op vrijdagavond 20 april 2001, dus kort voor de publicatie van de eerste artikelenreeks, naar de journalist heeft gestuurd. Daarin schrijft de heer Herregodt onder meer: '(...) De heer Michel vroeg me overigens u erop te wijzen dat deze lijst enkel kan zijn gekomen door diefstal. (...) De betrokkene ontkent formeel dat hij zijn functie binnen de VHM misbruikt zou hebben voor ongeoorloofde tussenkomsten. (...)’ Uit deze passages kon de journalist terecht afleiden dat de woordvoerder van de VHM ook namens klager sprak. Uit de mails van de woordvoerder van de VHM valt overigens nergens op te maken dat deze, voor de beantwoording van de vragen die betrekking hadden op klager, naar klager heeft doorverwezen.

De Raad voor de Journalistiek besluit hieruit dat de journalist voor de publicatie van de eerste artikelenreeks de regel van hoor en wederhoor heeft toegepast. Het standpunt van klager is in de oorspronkelijke artikelen volgens de bewoordingen van de mail van de heer Herregodts opgenomen. Wat dit onderdeel betreft, is de klacht ongegrond.

2. Klager voert ook aan dat de journalist onjuist en partijdig heeft bericht. De Raad voor de Journalistiek kent niet alle gegevens en heeft niet de mogelijkheid om die te kennen. Hij kan alleen vaststellen dat partijen daarover van mening verschillen. Wat dit onderdeel van de klacht betreft, kan de Raad zich niet uitspreken.

3. Klager voert nog aan dat de berichtgeving zijn waardigheid heeft aangetast. Aangezien niet blijkt dat de waardigheid van klager op journalistiek onethische wijze is aangetast, kan de Raad voor de Journalistiek zich over dit onderdeel evenmin uitspreken.

2004-04

■ 2004-04

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van Luc Standaert, journalist, en Ivo Vandekerckhove, hoofdredacteur van Het Belang van Limburg, en de N.V. Concentra uitgeversmaatschappij tegen Rudy Collier, algemeen hoofdredacteur en Yves Desmet, politiek hoofdredacteur van De Morgen – 13 mei 2004

Met een brief van 18 september 2003 dienen Luc Standaert en Ivo Vandekerckhove en de N.V. Concentra Uitgeversmaatschappij klacht in naar aanleiding van een door Yves Desmet ondertekend artikel, dat op 22 augustus 2003 is verschenen in de rubriek 'Bijgedachte' van De Morgen onder de titel 'Copywriting'. Klagers hebben voordien, op 1 september 2003, aan de ombudsman van de Raad voor de Journalistiek gevraagd om een bemiddelingspoging te ondernemen. De ombudsman heeft daarop contact opgenomen met Yves Desmet, maar

een minnelijke regeling werd niet bereikt. Met een brief van 13 oktober 2003 hebben Yves Desmet en Rudy Collier hun standpunt over de zaak meegedeeld, waarop klagers nog een schriftelijke repliek hebben gegeven.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 2 februari 2004. Luc Standaert is in persoon verschenen, samen met advocaat Dirk Van Empten die ook de twee andere klagers vertegenwoordigde. Ook Yves Desmet is, mede namens Rudy Collier, in persoon verschenen. Beide partijen hebben mondeling hun visie op de zaak toegelicht.

Na de bijeenkomst hebben de beide partijen nog schriftelijk een standpunt ingediend over het verloop van de hoorzitting.

DE FEITEN

Op 21 augustus 2003 verschijnt in Het Belang van Limburg en Gazet van Antwerpen een artikel van Luc Standaert over het gebruik van Visakaarten door de Vlaamse ministers. Op 22 augustus 2003 schrijft Yves Desmet daarover een commentariërende bijdrage in de rubriek 'Bijgedachte' van De Morgen. De bijdrage is getiteld 'Copywriting' en in scherpe bewoordingen neemt Desmet het artikel van Luc Standaert en de auteur op de korrel.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Luc Standaert, Ivo Vandekerckhove en de N.V. Concentra voeren vijf bezwaren aan tegen de bijdrage van Yves Desmet van 22 augustus 2003. Volgens hen heeft Yves Desmet het artikel van Luc Standaert onjuist weergegeven, Desmet heeft Standaert ten onrechte van plagiaat beschuldigd, hij heeft hem ten onrechte van copywriting beschuldigd, hij heeft ten onrechte het gewezen VVJ-voorzitterschap van Standaert in zijn artikel betrokken, en hij heeft ten slotte een denigrerende toon gebruikt die niet getuigt van collegialiteit. In wezen komt dit neer op drie beweerde tekortkomingen: (1) onjuiste berichtgeving, (2) ten onrechte melding maken van de hoedanigheid van gewezen VVJ-voorzitter van Standaert, en (3) oncollegiale en grievende berichtgeving.

Klagers betogen dat Yves Desmet daarmee de regels van de beroepsethiek geschonden heeft, in het bijzonder de regel dat een journalist steeds de waarheid moet respecteren. Een journalist mag de feiten niet verdraaien en mag geen onjuiste en onvolledige weergave geven van de werkelijkheid. Ook een opiniebijdrage moet gebaseerd zijn op een juiste weergave van de feiten.

Als hoofdredacteur is ook Rudy Colier bij de zaak betrokken. Er is bewust niet gekozen voor een juridische procedure, maar wel voor een klacht bij de Raad voor de Journalistiek, en dan is de juridische regel van de getrapte aansprakelijkheid niet van toepassing.

Klagers betogen ten slotte dat de hoorzitting van 2 februari 2004, waarbij de partijen en elkaar zijn gehoord, regelmatig is verlopen. Ze zijn bereid opnieuw te verschijnen voor de rapporteringscommissie indien de Raad voor de Journalistiek het opportuun en noodzakelijk zou vinden om de partijen met elkaar te confronteren.

Yves Desmet en Rudy Collier betogen vooreerst dat de klacht tegen Collier onontvankelijk is. De regel van de getrapte verantwoordelijkheid bepaalt dat wanneer de schrijver bekend is, de hoofdredacteur niet vervolgd kan worden. Bovendien is Yves Desmet politiek hoofdredacteur van De Morgen en zijn arbeidsovereenkomst bepaalt dat hij verantwoordelijk is voor de uitbouw van de opiniebladzijden van de krant. Zelfs had Collier het gewild, dan nog had hij het artikel van Desmet niet kunnen wijzigen.

Wat de inhoud van de klacht betreft, zijn Desmet en Collier van mening dat het aangevochten artikel van Desmet een opiniebijdrage is. In dergelijke stukken beschikt de auteur over een ruime vrijheid van meningsuiting, die zich niet enkel uitstrekt tot de feitelijke inhoud, maar ook tot de polemische, shockerende en zelfs denigrerende toon waarin ze geschreven zijn. Ze verwijzen naar de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en naar uitspraken van Belgische rechtscolleges waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen opiniebijdragen en stukken met de weergave van de feiten.

Na afloop van de hoorzitting laat Yves Desmet nog weten dat hij voorbehoud en verzet aantekent tegen het verloop ervan, omdat het debat niet tegensprekelijk was.

BESLISSING

Over de procedure :

1. De Raad voor de Journalistiek doet uitspraak over klachten in verband met een beweerde inbreuk van de journalistieke beroepsethiek. Het onderzoek en de beoordeling van dergelijke klacht zijn geen 'vervolgingen' in de zin van artikel 25, tweede lid, van de Grondwet. Dit grondwetsartikel stelt een getrapte verantwoordelijkheid in bij persmisdrijven. Het bepaalt dat de uitgever, de drukker of de verspreider niet kan worden vervolgd wanneer de schrijver bekend is en zijn woonplaats in België heeft.

Op een redactie is de hoofdredacteur de eerste verantwoordelijke voor de naleving van de beroepsethiek. In dit concrete geval is de klacht tegen Rudy Collier ongegrond. Yves Desmet is zelf politiek hoofdredacteur van De Morgen en hij is, volgens het uittreksel uit zijn arbeidsovereenkomst waarvan hij mededeling heeft gedaan, verantwoordelijk voor de uitbouw van de opiniebladzijden. In dit geval komt de betrokkenheid van Rudy Collier dus niet ter sprake.

2. Op de hoorzitting van 2 februari 2004 zijn de twee partijen na elkaar aan het woord gekomen en ze hebben er hun argumenten uitvoerig uiteengezet. Er zijn tijdens de zitting geen elementen aan de orde geweest die een confrontatie tussen de partijen noodzakelijk maken.

Over de klacht :

1. De klagers verwijten Yves Desmet in de eerste plaats dat hij een onjuiste voorstelling van de feiten geeft.

De Raad voor de Journalistiek stelt vast dat het artikel 'Copywriting' van Yves Desmet geen feitelijk relaas is, maar wel een opiniebijdrage. Het is verschenen op pagina 2 van De Morgen, waar gebruikelijk de opiniebijdragen worden geplaatst. Het verscheen onder de kop 'Bijgedachte', waar dagelijks een commentariërende bijdrage, een polemisch stuk of een column wordt gepubliceerd. Voor de lezers is het duidelijk dat de artikelen onder de kop 'Bijgedachte' de persoonlijke mening weergeven van de auteur.

Aan de schrijver van een column of opiniebijdrage komt een grote mate van vrijheid toe om zijn mening te geven en om conclusies te trekken uit door hem gepresenteerde feiten. Overdrijving en eenzijdige belichting behoren daarbij tot de gebruikelijke stijlmiddelen. De auteur van een column of opiniebijdrage geniet ook een ruime mate van vrijheid om feiten te kwalificeren en van een eigen interpretatie te voorzien.

In dit concrete geval is het voor de lezer duidelijk dat zowel de titel 'Copywriting' als ook de insinuatie als zou aan het artikel van Luc Standaert geen eigen journalistiek werk zijn gebeurd, overdrijvingen zijn en een kwalificatie die de auteur toekent aan het artikel van klager.

In die omstandigheden komt het de Raad voor de Journalistiek niet toe om een uitspraak te doen over dit onderdeel van de klacht.

2. Klagers verwijten Desmet ook dat hij melding maakt van het gewezen voorzitterschap van de VVJ van Luc Standaert. Het voorzitterschap van de VVJ is een publieke functie, en in die hoedanigheid heeft Standaert zich steeds beijverd voor een kwaliteitsvolle journalistiek. In de visie van Desmet was dit een relevant gegeven. Desmet kon er dus naar verwijzen zonder de privacy van Standaert te schenden. Dit onderdeel van de klacht is ongegrond.

3. Gelet op de overwegingen hierboven onder (1) is de aangevochten opiniebijdrage niet van die aard dat ze op beroepsethisch vlak als grievend kan worden beschouwd. Over het al dan niet collegiaal karakter ervan kan de Raad voor de Journalistiek zich niet uitspreken.

2004-05

■ 2004-05

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van René Verspecht, afgevaardigd bestuurder tegen Joris Herpol, journalist en Het Nieuwsblad – 9 september 2004

Met een brief van 4 juli 2003 dient de heer René Verspecht klacht in tegen journalist Joris Herpol en tegen Het Nieuwsblad. Aanleiding zijn verschillende artikelen die in de krant gepubliceerd zijn over klager en waarover tussen hem en de krant voordien al een uitvoerige briefwisseling is gevoerd, met onder meer een vraag tot opname van recht van antwoord waarop door de krant niet werd ingegaan.

Na ontvangst van de klacht heeft de ombudsman contact opgenomen met de journalist en met de verantwoordelijke van de krant, in een poging om het geschil minnelijk te regelen. Op 22 en 28 juli 2003 stuurt klager nieuwe brieven naar de Raad voor de Journalistiek, waarin hij zijn beklag maakt over publicaties in de krant van 26 juni en van 5 juli 2003. Er volgen dan nog enkele contacten, zowel met de ombudsman als tussen partijen onderling, waarop Het Nieuwsblad op 16 december 2003 aan klager voorstelt om de zaak te beëindigen door opname van een korte tekst in de krant van 6 januari 2004. Klager is het daarmee niet eens en wil dat het geschil voorgelegd wordt aan de Raad voor de Journalistiek.

De advocaat van Het Nieuwsblad vertolkt het standpunt van de krant in brieven van 11 en 26 februari 2004. Klager reageert hierop met brieven van 3 en 15 maart 2004. Er worden ook talrijke stukken aan de Raad voor de Journalistiek bezorgd.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 13 mei 2004. Klager is in persoon verschenen, samen met zijn dochter en medewerkster Rina Verspecht. De journalist is in persoon verschenen, en namens hem en Het Nieuwsblad verscheen voorts meester Ann Devroe, advocaat in Antwerpen. Ook Toon van den Meijdenberg, FAP-manager van Het Nieuwsblad, was aanwezig. Na de zitting van de rapporteringscommissie bezorgen de partijen nog een aantal stukken aan de Raad voor de Journalistiek.

DE FEITEN

De naamloze vennootschap waarvan klager afgevaardigd bestuurder is, is eigenares van een gedeelte van een voormalig brouwerijgebouw in Merchtem. Over de toestand en de bestemming van het pand is klager sedert jaren in een aanslepend conflict verwickeld met de burgemeester van de gemeente. Zo zouden er problemen zijn met brandveiligheid en bodemverontreiniging.

De kwestie wordt opgevolgd in de media, ook door Het Nieuwsblad. Nadat hij eerder al stukken over de zaak had gebracht, schrijft Joris Herpol een artikel onder de kop 'Ginder-Ale nog niet van kwalijk reukje af', dat verschijnt in Het Nieuwsblad van 17 april 2003. Dat artikel is de aanleiding voor de klacht bij de Raad voor de Journalistiek.

Voordien had klager al rechtstreeks bij de krant gereageerd op artikelen die verschenen waren op 27 november 2002, 13 januari 2003 en 15 februari 2003. Hij heeft verschillende keren een recht van antwoord gevraagd, maar de krant is daar nooit op ingegaan.

Na het artikel van 17 april 2003 vraagt klager opnieuw de opname van een recht van antwoord, en wel op 12 mei 2003. Hieraan is geen gevolg gegeven. Op 4 juli 2003 wendt hij zich dan tot de Raad voor de Journalistiek, nadat hij eerder al contact had opgenomen met de ombudsman van de Raad.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

In zijn brief van 4 juli 2003 beschuldigt klager, in heftige bewoordingen, journalist Joris Herpol en Het Nieuwsblad van verschillende inbreuken op de beroepsethiek. In verschillende brieven en mails die hierop volgen, en tijdens de hoorzitting van 13 mei 2004 gaat klager hier verder op in. Samengevat worden de verweerders vier beroepsethische tekortkomingen verweten.

1. De journalist heeft op onzorgvuldige wijze bericht en hij heeft zijn bronnen onvoldoende nagetrokken;
2. De journalist heeft voor de publicatie nooit contact opgenomen met klager en heeft dus geen wederhoor toegepast;
3. De krant heeft de foutieve berichtgeving nooit rechtgezet;
4. De journalist maakt zich schuldig aan belangenvermenging, omdat hij ook publiceert in het lokale blad "t Cursiefje", waarin de gemeente Merchtem haar activiteiten aankondigt.

In zijn brieven aan de Raad voor de Journalistiek en op de zitting van 13 mei 2004 citeert klager deze beschuldigingen, onder meer door verwijzing naar recentere artikelen van de journalist. Volgens hem kadert alles in een beschadigingsoperatie die de burgemeester van Merchtem tegen hem heeft opgezet en waarbij de journalist enkel diens mening vertolkt.

Verweerders betogen dat journalist Herpol zich als plaatselijk correspondent gehouden heeft aan de weergave van de feiten. Hij heeft de standpunten van alle partijen die in de betwisting betrokken waren, als zodanig weergegeven. Hij heeft te goeder trouw gehandeld. Verweerders wijzen erop dat klager journalist Herpol meermaals aan de telefoon heeft bedreigd, blijkbaar met de bedoeling om hem onder druk te zetten om niet meer over de zaak te schrijven.

De krant heeft de opname van een recht van antwoord van klager geweigerd omdat zij de toon ervan beledigend achtte. Bovendien is aan klager voorgesteld om een nieuw artikel aan de zaak te wijden. De tekst hiervan is op 16 december 2003 voorgelegd aan klager, maar die weigerde op dit voorstel in te gaan.

BESLISSING

De betwisting tussen de heer Verspecht en journalist Herpol sleept al verschillende jaren aan. De klacht bij de Raad voor de Journalistiek heeft echter betrekking op het artikel van 17 april 2003 en op wat erna is gevolgd. De Raad voor de Journalistiek kan daarom geen uitspraak doen op de berichtgeving die voorafgaat aan het artikel van 17 april 2003, hoewel die berichtgeving en ook de briefwisseling die daarover tussen partijen is gevoerd natuurlijk wel nuttig zijn om de context van de huidige klacht te situeren.

Voorts wordt uit de briefwisseling en uit de ontmoeting met partijen duidelijk dat klager zich tegenover de journalist geregeld hard heeft opgesteld, wat de taak van de journalist extra bemoeilijkte.

Na onderzoek van het dossier en van de verklaringen van partijen komt de Raad voor de Journalistiek tot het volgende besluit.

1. *Over de onzorgvuldige berichtgeving :*

Onderwerp van het betwiste artikel van 17 april 2003 is een beweerde rioolverontreiniging door stookolie afkomstig van het pand van klager, alwaar een ingekapselde bovengrondse tank lek geslagen was. De oorzaak van de vervuiling zou, aldus het artikel, zijn aangetoond door een proces-verbaal dat in opdracht van de gemeente werd opgemaakt. Zo schrijft de journalist onder meer: 'Dit werd bevestigd door de chemische analyse, waardoor er volgens het expertiseverslag wel degelijk een oorzakelijk verband is met de scheur in een van de mazouttanks van de woonsten van de Langensteenweg aan het Ginder-Ale-complex en de vervuiling.'

Zorgvuldige lectuur van het proces-verbaal (d.d. 29 november 2002), waarvan de journalist zegt kennis te hebben gehad, toont echter aan dat hoegenaamd niet bewezen is dat de vervuiling van het pand van klager afkomstig is. Zo citeert het proces-verbaal letterlijk het hoofd dienst infrastructuur van de gemeente: '(...) redelijkerwijze kan de sluitklozing niet vanuit deze tank komen. (...) van het hoe en waar die verontreiniging ontstaat en voor het vaststellen van de aanvang van die verontreiniging op de site is bijkomend onderzoek nodig.'

Klager voert dus terecht aan dat de journalist een onzorgvuldige bronnencontrole heeft uitgevoerd, waardoor de strekking van zijn artikel niet overeenstemt met de inhoud van het proces-verbaal. Daarbij komt dat de hele teneur van de bijdrage, met een titel als 'Ginder Ale nog niet van kwalijk geurtje af' en geïllustreerd met een foto van de burgemeester met het proces-verbaal in de hand, een negatief beeld van klager oproept.

Het feit dat klager al herhaaldelijk gereageerd had op eerdere artikelen in Het Nieuwsblad, had de journalist bovendien tot extra waakzaamheid moeten aanzetten.

Voor dit onderdeel is de klacht gegrond.

2. *Over het wederhoor :*

Voor de publicatie van het artikel van 17 april 2003 is klager om een reactie gevraagd, die op verschillende plaatsen in het artikel ook is weergegeven. Dit onderdeel van de klacht is ongegrond.

Klager betwist eveneens dat zijn woorden correct zijn weergegeven. Aangezien de versies van klager en van de journalist hierover tegenstrijdig zijn, en de Raad voor de Journalistiek geen mogelijkheid tot verificatie heeft, kan hij zich niet uitspreken over dit onderdeel van de klacht.

3. *Over het rechtzetten van foutieve informatie :*

Het Nieuwsblad voert aan dat het recht van antwoord op het artikel van 17 april 2003 niet beantwoordde aan de vereisten van de wet. Van een journalist kan worden verwacht dat hij foutieve informatie rechtzet, ongeacht de wijze waarop hij aan zijn nieuwe informatie is gekomen. In deze zaak is dat niet gebeurd. Pas in december 2003 is aan klager een voorstel gedaan tot publicatie van een nieuwe tekst. Deze correctie op het eenzijdige karakter van het artikel van 17 april 2003 kwam zeer laat en kon door klager dan ook als onvoldoende worden ervaren.

Voor dit onderdeel is de klacht gegrond.

4. *Over de belangenvermenging*

Klager heeft niet aangetoond dat er een belangenvermenging bestaat tussen de activiteiten van journalist Herpol als verslaggever van Het Nieuwsblad en diens medewerking aan het lokale blad "t Cursiefje". Het loutere feit dat de gemeente Merchtem, naast verschillende andere lokale besturen en handelaars, haar mededelingen in dit blad laat verschijnen, laat niet toe te concluderen dat er belangenvermenging bestaat in hoofde van de journalist.

Voor dit onderdeel is de klacht ongegrond.

2004-06

■ 2004-06

Advies van de Raad voor de Journalistiek over de vraag van de heer Marcel Heymans, directeur van IFPI Belgium, met betrekking tot berichtgeving in Het Belang van Limburg en Deng – 9 september 2004

Met een brief van 29 oktober 2003 vraagt de heer Marcel Heymans, directeur van de VZW Ifpi Belgium, aan de Raad voor de Journalistiek om een uitspraak te doen naar aanleiding van een artikel in Het Belang van Limburg en een artikel in Deng. De ombudsman van de Raad voor de Journalistiek heeft daarop contact opgenomen met de twee hoofdredacties. De hoofdredacteur van Het Belang van Limburg heeft zijn standpunt schriftelijk verwoord in een brief van 25 november 2003, de hoofdredacteur van Deng in een brief van 2 januari 2004. De heer Heymans heeft hierop gereageerd met een brief van 16 maart 2004, waarop de hoofdredactie van Het Belang van Limburg gerepliceerd heeft met een brief van 29 maart 2003. De partijen hebben ook stukken bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek. De zaak is op 16 juni 2004 behandeld tijdens een hoorzitting van een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek. Op die bijeenkomst verscheen de heer Heymans in persoon, samen met de heer Olivier Maeterlinck, bedrijfsjurist van Ifpi Belgium. Namens Het Belang van Limburg verscheen advocaat Dirk Van Empten. De hoofdredacteur van Deng had laten weten niet aanwezig te zullen zijn op de hoorzitting.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een voorstel van advies opgesteld, die door de Raad voor de Journalistiek is besproken en goedgekeurd op 9 september 2004.

DE FEITEN

Op 22 september 2003 verschijnt in Het Belang van Limburg een artikel onder de titel 'Muziek voor een prikje'. In het artikel wordt ingegaan op het bestaan van websites die muziek ter beschikking stellen, die door de liefhebber kan worden gedownload. In het artikel wordt ook het internetadres vermeld van de betrokken websites.

In het septembernummer van Deng verschijnt een korte bespreking van de soundtrack van de film Kill Bill, met de volledige lijst van de nummers en de vermelding dat ze kunnen worden gekopieerd.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Namens Ifpi – dat de belangen van de muziekindustrie verdedigt – betoogt de heer Heymans dat in de berichtgeving internetadressen vermeld worden die verwijzen naar illegale activiteiten. Heymans betwist niet dat de media het recht hebben om te berichten over het fenomeen, maar wel dat daarbij verwezen wordt naar het adres van websites die opereren in de illegaliteit. Hij voert aan dat het adres van websites waarop kinderpornografie te vinden is ook niet wordt bekendgemaakt in de media.

Naar aanleiding van de twee artikelen stelt hij aan de Raad voor de Journalistiek de vraag of het internetadres van een betrokken website in alle gevallen kan vermeld worden.

Het Belang van Limburg en Deng betogen dat zij berichten over een maatschappelijk fenomeen, maar dat zij er daarom nog geen promotie voor voeren. Er is voor hen geen enkel juridisch noch beroepsethisch bezwaar om het adres van de websites te vermelden.

ADVIES

Het komt de Raad voor de Journalistiek niet toe om zich uit te spreken over het al dan niet legale karakter van de websites waar muziek kan worden gekopieerd.

De persvrijheid is een essentieel beginsel in een democratische samenleving. Berichten over maatschappelijke fenomenen betekent nog niet dat daarvoor ook promotie wordt gemaakt. Vanuit beroepsethisch standpunt zijn beperkingen van de persvrijheid enkel te verantwoorden wanneer fundamentele waarden zoals het respect voor de rechten van de mens in het gedrang komen.

Bij het citeren van websites waar muziek kan worden gedownload komen deze fundamentele waarden niet in het gedrang. Dit maakt het verschil uit met bijvoorbeeld websites waar kinderporno kan worden gekopieerd.

2004-07

■ 2004-07

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van Lucas Catherine, auteur, tegen Mia Doornaert, journaliste – 9 december 2004

Met een brief van 2 april 2004 dient Lucas Catherine klacht in naar aanleiding van een artikel van Mia Doornaert in De Standaard van 19 maart 2004 onder de titel 'Appeasement zal terreur erger maken'. Mia Doornaert reageert met een brief van 13 april 2004, waarna de klager nog een repliek stuurt met een brief van 27 april 2004.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 27 oktober 2004. Lucas Catherine is in persoon verschenen, samen met Hugo Fransen, uitgever van EPO. Ook Mia Doornaert is in persoon verschenen. Zij werd vergezeld door Peter Vandermeersch, hoofdredacteur van De Standaard. Beide partijen hebben mondeling hun visie op de zaak toegelicht.

Enkele dagen voor de zitting heeft Mia Doornaert nog een tekst met bijlagen bezorgd aan de Raad voor de Journalistiek. Tijdens de hoorzitting heeft Lucas Catherine nog enkele documenten overhandigd. Alle ingediende stukken werden meegedeeld aan de tegenpartij.

DE FEITEN

Op 19 maart 2004 verschijnt op een opiniebladzijde van De Standaard een artikel van Mia Doornaert in haar tweewekelijkse rubriek 'Doorgeprikt staat netjes'. Daarin betoogt ze, naar aanleiding van de terreuraanslag in Madrid en de Spaanse verkiezingen, dat er niet mag worden toegegeven aan terroristen. In een passage waarin ze ngo's bekritiseert omdat die niet evenwichtig rapporteren over het Nabije Oosten, verwijst ze onder meer naar het boek 'De zonen van Godfried van Bouillon' van Lucas Catherine, en ze schrijft daarover: 'Het antizionisme van die mensen overschrijdt overigens al lang de grens met het antisemitisme.' Wat verder geeft ze over een citaat van Lucas Catherine haar eigen mening weer.

Hierop dient Catherine een reactie in, die door De Standaard wordt gepubliceerd op een van haar opiniebladzijden onder de veelzeggende titel "Doorgeprikt staat niet altijd even netjes". Deze bijdrage verschijnt in De Standaard van 26 maart 2004.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Lucas Catherine neemt het niet dat Mia Doornaert hem van antisemitisme beschuldigt. Hij tilt zeer zwaar aan die beschuldiging. Hij betoogt dat antisemitisme een vorm van racisme is, een misdrijf volgens de Belgische wet en op zijn minst een zware belediging.

Het is volgens Catherine niet de eerste keer dat Mia Doornaert die beschuldiging uit, maar zij kan de beschuldiging niet waar maken. Doornaert verwijst in haar verdediging naar een boekbespreking van het boek 'De zonen van Godfried van Bouillon' uit 1981, maar dit boek is in verschillende andere media zeer gunstig besproken, betoogt Catherine. Hij voert aan dat zijn boek volgens Doornaert handelt over een wereldwijd joods complot, terwijl het in realiteit gaat over de zionistische lobby in België. Het aangehaalde citaat werd volgens Catherine door Doornaert verdraaid. Bovendien houdt Doornaert er geen rekening mee dat van de hand van Catherine in 2002 een nieuw boek is verschenen onder de titel 'Palestina, de laatste kolonie'. Ook de inhoud van een brochure, waaraan Catherine heeft meegewerkt, wordt door Doornaert verkeerd voorgesteld. Aldus nog Catherine.

De uitgever van EPO voert aan dat zijn bedrijf talrijke werken heeft gepubliceerd met antiracistische inslag, onder meer over de uitroeiingskampen, zodat EPO bezwaarlijk van antisemitisme kan worden verdacht.

Mia Doornaert voert aan dat het boek van Lucas Catherine in verschillende recensies als antisemitisch gebrandmerkt is, en zij brengt twee recensies aan. Zij zegt dat er aan de demonisering van Israël, en het ontkennen van het bestaansrecht van die staat, een antisemitisch luchtje zit, en dat zij niet alleen staat met dat oordeel. Doornaert stelt dat ze de grens tussen antizionisme en antisemitisme elders legt dan Lucas Catherine, maar dat is de essentie van het democratische debat. Wat het betwiste citaat betreft, merkt Doornaert op dat zij slechts een klein deel van de betrokken passus in citaatvorm weergaf, terwijl de rest van de zin haar persoonlijke interpretatie is van dit citaat.

Zij, en de hoofdredacteur van De Standaard, wijzen er op dat de betwiste bijdrage gepubliceerd is op de opiniepagina van de krant, in de tweewekelijkse rubriek waarin Mia Doornaert commentaar levert op actuele gebeurtenissen en trends. Een column is juist bedoeld om op een pittige en provocerende manier opinies te uiten. Op de opiniepagina's

van De Standaard heeft Lucas Catherine trouwens de kans gekregen om op het standpunt van Mia Doornaert te reageren. Hij heeft die kans aangegrepen, en zijn bijdrage was minstens even kritisch ten opzichte van Mia Doornaert.

BESLISSING

1. De samenvatting die Mia Doornaert in haar artikel van 19 maart 2004 heeft gemaakt van de standpunten van de klager is te beschouwen als haar interpretatie van het boek en de uitspraken van klager. De beschuldiging van antisemitisme, waartoe zij op grond van haar interpretatie concludeert, is een zware beschuldiging. In die zin wordt voor klager begrip opgebracht wanneer hij zwaar tilt aan het artikel.

Evenwel is het artikel van Mia Doornaert geen feitenrelaas, maar een column. Het is gepubliceerd op de opiniebladzijde van De Standaard en in de tweewekelijkse rubriek met als titel 'Doorgeprikt staat netjes', waarin zij commentaar levert op actuele gebeurtenissen en trends. Voor de lezers van de krant is het duidelijk dat deze artikelen de persoonlijke mening weergeven van de auteur. Aan de schrijver van een column of een andere opiniebijdrage komt een grote mate van vrijheid toe om zijn of haar mening te geven en om conclusies te trekken uit door hem of haar gepresenteerde feiten. Overdrijving en eenzijdige belichting behoren daarbij tot de gebruikelijke stijlmiddelen. De auteur van een column of een andere opiniebijdrage geniet ook een ruime mate van vrijheid om feiten te kwalificeren en van een eigen interpretatie te voorzien (*Zie: RvdJ, Standaard t/ Desmet, 13 mei 2004*). Overigens moet in deze zaak de klager, die als auteur regelmatig deelneemt aan het maatschappelijke debat, aanvaarden dat op zijn scherpe standpunten ook een scherpe reactie komt.

2. Daar komt bij dat De Standaard op 26 maart 2004, enkele dagen na het verschijnen van de column van Mia Doornaert, aan de klager uitgebreid de kans heeft geboden erop te reageren. Het artikel van Lucas Catherine werd gepubliceerd op de opiniebladzijde onder de kop 'Doorgeprikt staat niet altijd netjes', een duidelijke allusie naar het stuk van Doornaert. In zijn bijdrage heeft klager de journaliste eveneens scherp op de korrel genomen. De krant heeft aan klager dus een mogelijkheid tot weerwoord geboden, waardoor hij een ruime genoegdoening heeft gekregen.

Deze redenen, samen gelezen, doen besluiten:
De klacht is ongegrond.

2004-08

■ 2004-08

Advies van de Raad voor de Journalistiek over de vraag van Luc Callebaut, kapitein-dienstchef van de gewestelijke vrijwillige brandweerdienst in Dendermonde, met betrekking tot Marc Goossens, journalist – 9 december 2004

Met een brief van 19 juli 2004 vraagt Luc Callebaut, kapitein-dienstchef van de gewestelijke vrijwillige brandweerdienst in Dendermonde het advies en/of de tussenkomst van de Raad voor de Journalistiek met betrekking tot de handelwijze van journalist Marc Goossens. De ombudsman heeft daarop contact opgenomen met Marc Goossens om hem op de hoogte te brengen van de vraag van Luc Callebaut. De verzoeker heeft nadien nog verschillende keren een brief met documenten gestuurd naar de Raad voor de Journalistiek. De ombudsman heeft telkens een kopie hiervan aan de journalist bezorgd.

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft de zaak behandeld op 24 november 2004. Luc Callebaut is in persoon verschenen. Marc Goossens verscheen eveneens in persoon, bijgestaan door zijn advocaat, meester Christoph D'Haese, en door Piet Van Baveghem, juridisch raadgever. Beide partijen hebben mondeling hun visie op de zaak toegelicht. Op vraag van Marc Goossens heeft de rapporteringscommissie ook Wilfried Bellemans, gewezen brandweercommandant van Ninove, en Pol Deltour, nationaal secretaris van de journalistenvereniging VVJ, gehoord. Op uitdrukkelijk verzoek van Luc Callebaut heeft er geen rechtstreekse confrontatie van partijen plaatsgevonden.

Na de bijeenkomst heeft verzoeker nog de teksten van het organiek reglement en het huishoudelijk reglement van de brandweer en van het administratief statuut van de stad Dendermonde toegestuurd naar de Raad voor de Journalistiek.

DE FEITEN

Rond de jaarwisseling 2003-2004 heeft Marc Goossens zich kandidaat gesteld voor een vacante betrekking van vrijwillig brandweerman in het korps van Dendermonde. Hij nam deel aan de proeven, georganiseerd door een examencommissie onder voorzitterschap van verzoeker, maar hij slaagde niet. Marc Goossens is naar de Raad van State gestapt, met de vraag om de benoemingsprocedure te schorsen. De gemeente heeft daarop een nieuwe vacantieverklaring van brandweermannen uitgeschreven, waartegen Marc Goossens eveneens een procedure bij de Raad van State is begonnen. De problemen rond de benoeming van nieuwe brandweermannen in Dendermonde zijn verschillende keren aan bod gekomen in de pers.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Luc Callebaut is van mening dat Marc Goossens zijn relaties in de pers heeft gebruikt om zijn persoonlijke visie door te drukken over de benoemingskwestie van brandweermannen in Dendermonde. Volgens hem hebben het stadsbestuur en de brandweer die mogelijkheid niet. Toch bevestigt Callebaut op de hoorzitting dat het hem niet te doen is om een klacht tegen Goossens. Hij wil de zaak niet op de spits drijven. Hij vraagt aan de Raad voor de Journalistiek een advies over een principekwestie, namelijk over de vraag of de journalistieke beroepsethiek het toelaat dat een journalist ook brandweerman is. Hij betoogt dat een brandweerman gebonden is door het beroepsgeheim. Er bestaat overigens geen verschil tussen vrijwillige brandweperlui en beroepsbrandweperlui, want allen beschikken over dezelfde informatie. Hierover ondervraagd door de rapporteringscommissie, bevestigt Luc Callebaut dat de verschillende reglementen in verband met de brandweer geen onverenigbaarheid voorschrijven tussen het ambt van brandweerman en het beroep van journalist.

Marc Goossens voert aan dat verzoeker, met wie hij tot voor kort een uitstekende relatie had, het op hem persoonlijk heeft gemunt. Hij vreest dat een uitspraak van de Raad voor de Journalistiek een invloed kan hebben op de procedures die hij voor de Raad van State voert. Hij verklaart uitdrukkelijk dat het zijn bedoeling is om, indien hij tot de brandweer van Dendermonde zou toetreden, geen verslag te maken over de interventies die hij meemaakt. De advocaat van Goossens betoogt dat de hoedanigheid van brandweerman en die van journalist niet onverenigbaar zijn. Ze kunnen perfect van elkaar gescheiden blijven. Alles hangt af van de ethische instelling van de betrokkene.

Wilfried Bellemans getuigt dat in het korps waarvan hij de leiding had, jarenlang een journalist in dienst is geweest. De brandweer kan hier zelfs voordeel uit halen, want zo haalt

ze iemand binnen die een goed verslag kan opstellen. Volgens Bellemans is er geen enkele wettelijke bepaling waardoor een journalist wordt uitgesloten van deelname aan een brandweerkorps.

Pol Deltour geeft toelichting bij een eerdere rechtszaak waarbij Marc Goossens betrokken was, maar waarin hij is vrijgesproken.

BESLISSING

Verzoeker verwijt de journalist geen foutieve berichtgeving. Hij wil een principe-uitspraak van de Raad voor de Journalistiek over zijn vraag of er op beroepsethisch vlak een onverenigbaarheid bestaat tussen het ambt van vrijwillig brandweerman en de uitoefening van het beroep van journalist.

De Raad voor de Journalistiek is van oordeel dat er geen principieel beletsel is tegen het feit dat een journalist ook het ambt van vrijwillig brandweerman uitoefent.

Wie de journalistiek combineert met een andere functie, moet wel rekening houden met de wettelijke, reglementaire en beroepsethische beperkingen die hij zichzelf door zijn keuze oplegt. De journalist moet bijgevolg beseffen dat hij daardoor zijn bewegingsvrijheid, en dus ook de ruimte om aan journalistiek te doen, beperkt. Dat slaat niet alleen op de interventies die hij meemaakt, maar ook op alle vertrouwelijke inlichtingen waarvan hij bij de uitoefening van zijn functie kennis krijgt.

Een dergelijke beperking geldt vanzelfsprekend niet enkel voor de informatie die de journalist meedeelt aan het publiek, maar ook voor de communicatie met zijn collega's.

DEEL 3 LEDENLIJST RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK 2004

EFFECTIEVE LEDEN

- BREWAEYS Eric, *staatsraad raad van state en docent VUB, voorzitter RvdJ*,
- MARTENS Patrick, *journalist Knack, ondervoorzitter van de RvdJ*,
- CEULEERS Jan, *jurist en voorzitter ROB-TV*,
- CHARBON Monique, *ere-eerste substituut procureur des Konings*,
- CRIEL Wim, *verantwoordelijke uitgever Roularta Media Group*,
- DE SMET Luc, *journalist VTM nieuws*,
- DE VINCK Michel, *gedelegeerd bestuurder Photo News*,
- HOOGHE Marc, *docent KULeuven*,
- MAERTENS Hans, *gedelegeerd bestuurder Financieel-economische Tijd*,
- STANDAERT Luc, *journalist Het Belang van Limburg – Gazet van Antwerpen*,
- VAN CLEEMPUT Johan, *secretaris-generaal Unie van de Periodieke pers*,
- VAN CROONENBORCH Jo, *gedelegeerd bestuurder Vlaamse Uitgeversmaatschappij*,
- VAN DE PLAS Armand, *erevoorzitter hof van beroep en erehoogleraar*,
- VAN EMPTEN Dirk, *advocaat en plaatsvervangend vrederechter*,
- VEHENT Veerle, *lerares*,
- VERHOEST Filip, *chef redactie binnenland De Standaard*,
- WAUTERS Frans, *bruggepensioneerd journalist*,
- WEENEN Louis, *free-lance journalist*,

PLAATSVERVANGERS

- ADAMS René, *actief gepensioneerde journalist*,
- BALLIAUW Jan, *journalist VRT-TV*,
- CLEMENT Koen, *directeur Magnet Magazines (vanaf mei 2004)*,
- DEPRAETERE Marc, *hoofdredacteur De Bouwkroniek*,
- DE SCHUTTER Bart, *hoogleraar emeritus en voorzitter van het instituut voor Europese studies*,
- DESLE Piet, *hoofdredacteur VMMA radio's*,
- FORDYN Alex, *algemeen directeur Vlaamse Dagbladpers*,
- GOOS Rogier, *jurist Vlaamse Dagbladpers*,
- OOSTERWAAL Jörgen, *hoofdredacteur Humo*,
- PONSAERS Paul, *hoogleraar strafrecht en criminologie universiteit Gent*,
- SANTENS Mieke, *ereraadsheer arbeidshof*,
- SOUBRY Nick, *journalist-cameraman PVS-Productions*,
- VAN BRABANT Piet, *gepensioneerd journalist*,
- VAN DE LOOVBOSCH Marc, *journalist VRT*,
- VAN DE RIJT Steven, *voorzitter UPP en gedelegeerd bestuurder Keesing Publishers*,
- VANDERSTUKKEN Walter, *journalist*,
- VAN POECKE Luc, *hoogleraar departement communicatiewetenschappen K.U.Leuven*,
- VERSCHINGEL Lode, *vakbondssecretaris*,

WAARNEMEND LID

- HELLEMANS Leo, *hoofdredacteur VRT*,

SECRETARIS GENERAAL

- VOETS Flip, *secretaris-generaal*,

ADMINISTRATIEF SECRETARIAAT

- DE WILDE Kristina.

**De Raad voor de Journalistiek:
de media worden er beter van.**

IPC - Résidence Palace - Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/230 27 17 - www.rvdj.be - info@rvdj.be

Verantwoordelijke uitgever : Flip Voets, Wetstraat 155, 1040 Brussel